

Mantinely v divadle pro děti? Co člověk, to názor.

Třetí den Popelky jsme měli možnost zhlédnout představení 1. neratovické divadelní společnosti Neratovice Vo tom čertů rojení aneb Přijďte pobejt čili Starej Havlík vymazuje. Dnešní rozhovor je s dramaturgem, scénografem, kostýmním návrhářem a choreografem souboru – Miroslavem Králem.

Jaké máte zkušenosti s divadlem pro děti?

Náš soubor se přímo specializuje na divadlo pro děti. Na Popelce jsme již potřetí, dříve jsme zde soutěžili s inscenacemi Popelka a Pasá-

ček vepřů. Dále máme za sebou například Hrubínovu Pannu a netvora, Jílkovu Šípkovou Růženku, Sedmero krkavců, O bílém hadovi a čtrnáct různých inscenací vánočních her českého baroka, kte-

ré jsme měli připravené ve dvou verzích, interiérové – divadelní a exteriérové, určené pro nádvoří zámků, návsi a podobně. Současnou inscenací Vo tom čertů rojení jsme se obloukem vrátili právě ke hrám českého baroka, ke kterým patřil i již zmíněný Pasáček vepřů.

Narazili jste někdy na mantinely, že už si něco v divadle pro děti nemůžete dovolit?

Naše současná inscenace je podle předlohy J. Š. Kubína, to nejsou klasické pohádky, ale takzvané humorky. Tam se občas stává, že jsou drsnější, košilatější. My jsme to hodně učesali, ale i přesto jsme na krajské přehlídce slyšeli názor, že je nemorální, aby hloupá holka dostala kluka, že se tam spustí s čertem a že jí z ložnice leze mládenec... Že to zkrátka nepatří do dětského divadla. Chápu to. Co člověk, to jiný názor.

Co chystáte v souboru dále?

Trochu jsme si odlehčili tématem baroka, což je

antiiluzivní divadlo, zcizovací efekty... a teď jsme se po letech vrátili k dramatu pro děti, k tragédii, k baladě, a to v inscenaci Pták Ohnivák a liška Ryška. Myslím, že velká emoce, efekt a divadelnost na jeviště patří, a že dětský divák je schopen vzít i tragický příběh. Je to zároveň návrat k estetizujícímu divadlu. I když samozřejmě, že baroko má také svou estetiku a já jsem se to snažil udělat tak, aby bylo na co koukat.

Jste jeden z mála amatérských souborů, kde funguje dramaturg a režisér jako oddělená osoba...

Taky nás to stálo hodně sil. Hodně jsme na sebe s režisérem naráželi, oponentura byla tvrdá. Občas jsou dokonce v inscenaci vidět švy, kdy narazilo moje a jeho vidění. Muse-li jsme oba dělat ústupky, ale ve výsledku myslím, že to bylo k dobru věci. Nejhorší je, když dělají oponenturu herci, kteří v inscenaci hrají.

Miroslav Král

Malý Alenáš malý, ale náš

Próza Ivana Vyskočila Malý Alenáš patří k nepochybně k oblíbeným českým dětským knihám, po kterých nezřídka sahají i divadelníci (nejčerstvěji tedy DS Tábor v čele s dramaturgem a režisérem Josefem Konrádem). Skočme ale do studené vody hned na počátku – vůbec si nejsem jist, zda je to próza pro divadlo vhodná. Spíše se domnívám, že pokus o její zdivadelnění přináší s sebou automaticky minimálně dva značné problémy.

Problém první – Malý Alenáš je stejně jako jiné Vyskočilovy texty natolik spjat s osobou svého autora i jeho interpretací, že je velice obtížné si jej „přivlastnit“. V textu je zakódován osobitý Vyskočilův způsob projevu, jeho smysl pro slovní hru. Mate vlastně tím, že je jakoby rozepsán mezi několik opravujících se a doplňujících hlasů – ty jsou však zde spíše materiálem pro vypravěčovo dialogické jednání se sebou samým, pro přiznání otevřenosti a proměnlivosti „hry na Malého Alenáše“. V té má Vyskočil přirozeně partnera v publiku.

Problém druhý – Malý Alenáš je založen především na jazykové hře, pohrávání si se zažitými

frázemi a idiomy, převrácení obsahu slov, paradoxu (magistr Schejbal zderazil dle mého neobyčejně trefný termín „slovní lazzi“).

Je ovšem nesmírně obtížné najít Vyskočilově slovní hře jevištní adekvát ve hře divadelní. Dokonce se obávám, že snaha o tento adekvát by nesporně ved-

la k pozvolnému opuštění předlohy – divadlo by přirozeně vytlačilo literaturu. Text je natolik fantazijní, hravý a imaginativní sám

o sobě, že jakákoli snaha obohatit jej o hravost a imaginativnost divadelní musí nezbytně skončit u jeho ilustrace.

Táborští tak v jevišt-

ním jednání také zůstávají pouze u ilustrování a mírného rozehrávání jednotlivých vět a mikrosekvencí. Nevytvářejí ani postavy, ani nedospějí ke scelujícímu divadelnímu gestu. Vypravěčsky, kultivovaně na jevišti odprezentují literární dílo. (Kupodivu jim v tom nepomáhá ani prostá, náznaková scéna, která přímo vybízí k hravě multifunkčnímu využívání a proměňování – leč nestalo se tak.)

Všechny zmíněné problémy by však (domnívám se) byly nejvýše poloviční, kdybychom se jako diváci ocitli v těsném kontaktu s herci, kdyby nám už uspořádání jevištního prostoru naznačilo, že jsme zváni souborem do jejich snového, fantazijního světa. Křehká inscenace se však utopila za portálem Tylova divadla. Ke škodě tábořského souboru i nás, diváků.

Jan Šotkovský

Sousedské divadlo nebo iluzivní pohádka?

S inscenací „Vo tom čertů rojení aneb Přijďte pobejt čili Starej Havlík vymazuje“ přijela na rakovnickou Popelku 1. neratovická divadelní společnost. Původně loutkový text Pavla Vašíčka „Když se čerti rojili“, který byl napsán na motivy pohádek a „poudaček“ sebraných v Podkrkonoší a Krkonoších Josefem Štefanem Kubínem, si inscenačně pro činoherní podobu upravil Miroslav Král.

Na začátku je nám jasné nastaven klíč, že se bude jednat o tzv. sousedské divadlo – tedy divadlo založené na antiiluzivnosti, amatérismu (v tom nejpozitivnějším slova smyslu) a improvizaci. V tomto systému mají pak být odehrány tři pohádky (O Sto-

hláskovi a housličkách, Čertova tchýně a O princezně Parádyji), které nám jsou jakoby vyprávěny postavami Vopovědníků (v podání Yvetty Holanové a Miroslava Krále) – tyto postavy jsou také jedním z typických znaků sousedského divadla.

Zde ovšem ale narážíme na problematiku, která se bohužel opakuje již v několikátém soutěžním představení rakovnické Popelky. Inscenátoři se jasně nerozhodli, jakým inscenačním klíčem budou své představení vykládat. A tak se nám v celé insce-

naci střetává již zmíněné sousedské divadlo, používající antiiluzivní prostředky (znak rekvizity, náznak scény, vyprávění, vystupování z rolí, demonstrace jako herecký prostředek) s divadlem naprosto iluzivním (realistické kostýmy, kompletní převleky, konkrétní rekvizity, psychologické herectví). Tímto střetem vzniká jakási směs, ve které se všechno stává stejně důležitým, a diváci se pak těžko ori-

entují v tom, co mají sledovat – jestli tedy vyprávění příběhů, nebo vtipné roze-

hrávání v danou chvíli zapojených i nezapojených členů souboru.

provizovat a v samotných pohádkách pak hrát iluzivní divadlo. Druhou mož-

Myslíme si dokonce, že tyto dva inscenační přístupy by dokonce vedle sebe mohly fungovat, pokud by bylo jasně stanoveno, kdy hrajeme sousedské divadlo a kdy ne. Tedy kdyby struktura inscenace měla jasný řád. Např. v mezihrách rozehrávat a im-

ností pak je, se jasně rozhodnout pro jeden způsob inscenování a za tím tvrdě jít.

Viděli jsme představení, které má mnohé předpoklady k tomu, aby bylo bezchybné (herecky zdatný soubor, velmi výrazná a kvalitní výtvarná složka, dobré inscenační nápady), ale potřebovalo by získat jistý řád, abych se v něm jako divák neztrácel – tedy abych neoceňoval jen jednotlivosti (a nebylo jich málo), ale byl uchvácen celkem.

Martin Vokoun

Lepší (moravský) vrabec v hrsti než (pečený) holub na střeše

Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech a tak neúprosný rozdělovník recenzí ukázal dnes už podruhé na mne. Jelikož však znám i pořekadlo o hostu a rybě třetí den (které v třetí den přehlídky platí dvojnásob), nehodlám svůj psaný vstup příliš protahovat (ostatně mluvit stříbro, mlčet zlato). Na druhé straně je pravdou, že bez práce pečení holuby do pusy nelétají – pokusím se tedy alespoň shrnout svá tři základní inspirativní poučení z inscenace libereckého Naivního divadla Pečení holubi aneb Přísloví.

Poučení první – důležité je mít nápad. A nápad vytvořit inscenaci, jejíž příběh je založen na struktuře přísloví, jeho jednotlivé scény rozvíjejí známá přísloví, v němž nejruznější přísloví zaznívají v dialogu a jejich vtipná realiza-

ce tvoří často pointy jednotlivých čísel – tot' nápad svěží, neotřelý a skýtající vděčné divadelní možnosti. Inu – komu se nelení, tomu se zelení.

Poučení druhé – je záhodno na nápadu nelpět.

Neboť kdybychom v inscenaci neviděli nic jiného než stále samá přísloví, po chvíli bychom zjevně otráveně opouštěli hlediště. Ale inscenace je neustále obohacována výtvarnou vynalézavostí, odlehče-

nými vstupy Rádia Čert, uvolněnými písněmi atd. Míra nosnosti nápadu je zde velice přesně odhadnuta. Inu – dvakrát měř, jednou řež.

Poučení třetí – hravost a příběh se nemusí vylučovat, mohou se naopak výrazně podporovat. Příběh (byť zde jednoduchoučká story o pouti za ulétlým pečeným holoubátkem) kontroluje hravost, udržuje jí v míře natolik funkční, aby sloužila tématu. Hravost naopak příběh dosycuje, rozvíjí, vyvádí ho z rizika možné triviální morality. Inu – každý chvíli tahá pilku.

A to je pro dnešek vše, rozmilí čtenáři. Nebudu dále pokračovat, neboť mnoho poučení – čtenářova smrt. A víte co? Přečtěte si můj článek raději ještě jednou. Opakování je matka moudrosti!

Jan Šotkovský

Divadlo očima dětí můžete mít i s věnováním autorky

PhDr. Ivana Veltrubská, která je lektorkou letošní Popelky, je autorkou publikace, kterou by neměl minout nikdo, kdo se zabývá divadlem pro děti. Zájemci ji naleznou pod názvem **Divadlo očima dětí** u prodejního pultu s publikacemi ve foyeru divadla (80 stran, cena 34 Kč).

Publikace je souhrnem poznatků a zkušeností z práce se skupinami dětí, reflektující divadelní představení. Je záznamem efektu osmiletého bádání v oblasti komunikace mezi jevištěm a hledištěm a v otázkách vnímání divadelního představení dětským publikem. V úvodu autorka seznamuje čtenáře se

základními teoretickými východisky a vývody, mj. s teorií transakční analýzy Erica Berneho, zejména s jeho modelem osobnosti. K němu se v publikaci průběžně vrací pro osvětlení různých jevových stránek osobnosti dítěte. V části nazvané **Praktická** se autorka zmiňuje o podmínkách, za jakých

pracovala na přehlídkách se skupinami dětí, a popisuje způsoby práce s nimi. Po tomto uvození praktické části následují otázky a odpovědi na ně, tj. podstatná část publikace, z níž mohou tvůrci divadla pro děti čerpat použitelné závěry pro svou dramaturgickou a inscenační práci. **-mistr-**

Dnes je sobota 7. listopadu a svátek má Saskie

10:00–11:40

Představení Divadlo Antonína Dvořáka Příbram
TŘI VETERÁNI
Tylovo divadlo

14:00–15:30

Diskuzní fórum a reflexe dětských skupin
TŘI VETERÁNI
Foyer TD

15:30–16:30

Představení DS J. K. Tyl
Meziměstí
**O ŠEVCI ONDROVI
A KOMTESCE JULINCE**
Tylovo divadlo

18:30–19:30

DS Ty-já-tr/BYLO NEBYLO
Praha
POHÁDKY DO KAPSY
Tylovo divadlo

21:00–23:00

Rozborový seminář a reflexe dětských skupin
**O ŠEVCI ONDROVI
A KOMTESCE JULINCE
POHÁDKY DO KAPSY**
Foyer TD

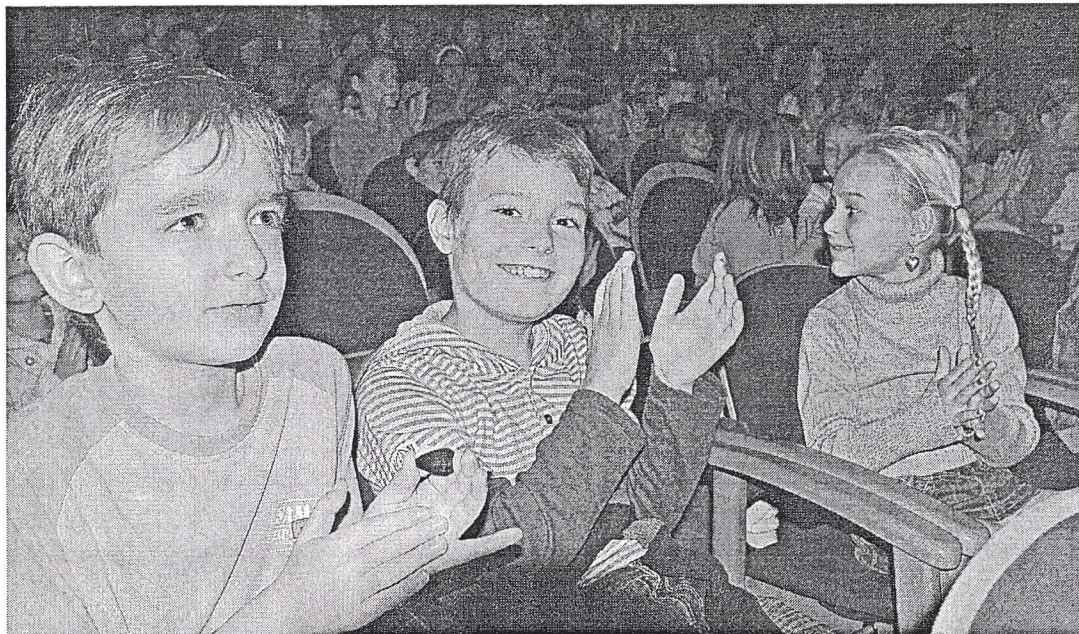
Zítra bude neděle 8. listopadu a svátek bude mít Bohumír

10:00 – 11:10

Host přehlídky Divadlo LAMPION Kladno
**PUTOVÁNÍ SMÚLY ZA
ŠTĚSÍM**
Tylovo divadlo

12:00

**SLAVNOSTNÍ
ZAKONČENÍ POPELKY**

Rakovník má štěstí na diváky. Projevuje se to tak, že prakticky všechna představení jsou vyprodána. Lidé, kteří přijeli z nejrůznějších měst a míst republiky, kroutí hlavami: „Jak je tohle možné?“

OPEN HEADS

© gangsterka 2009